© Tomáš Surý 2006-2026 Copyrighted Material Dejiny umenia 3+4 | 1

© Tomáš Surý 2006-2026 Copyrighted Material Dejiny umenia 3+4 | 2

Scénografky na exkurzii (výlete?) so seniormi vo Viedni na výstave G. Courbeta = tu ich ale vidíte na káve (Viedeň 12. 6. 2026)

(umenie 11. až 15. storočia)

34. Veľké prebudenie (Jar Západu): Kultúra európskeho vrcholného stredoveku 1: Cirkevná schizma 1054 (rozchod Západu s Východom), dôsledky na výtvarné umenie a kultúru + reforma mníšskeho života pápeža sv. Gregora VII. (pont. 1073-1085) a vznik nových modernejších reholí: kamalduli (sv. Romuald, r. 1012/1072), kartuziáni (sv. Bruno, r. 1084), cisterciáni (sv. Robert z Molesme, r. 1098), premonštráti (sv. Norbert, r. 1120). Význam pre zmany v architektonických dispozičných riešeniach ksotolov, kláštorov a pod. Rytiersko-vojenské rehole ako nový koncept: johaniti = maltézski rytieri (Gerard Tenc, r. 1055, 1099), templári (Hugo de Payens, r. 1119), rytieri Calatrava (č. 1158), nemeckí rytieri (r. 1198). Metafyzika obrannej vojny a jej miesto v kresťanskej kultúre vrcholného stredoveku a novoveku.

Literatúra:

1. SEIBT, Ferdinand: Lesk a bída středověku. Praha: Mladá fronta, 2000.
2. HEER, Friedrich: Evropské duchovní dějiny. Praha: Vyšehrad, 2014.
3. DUBY, Georges: Věk katedrál: Umění a společnost 980-1420. Praha: Argo, 2002.
4. LE GOFF, Jacques: Kultura středověké Evropy. Praha: Odeon, 1991.
5. GUREVIČ, Aron J.: Kategorie středověké kultury. Praha: Mladá fronta, 1978.
6. JIRÁSKO, Luděk: Církevní řády a kongregace v zemích českých. Praha: Fénix, 1991.
7. OLEXÁK, Peter: Stručná história vzťahov cirkvi a štátu. Ružomberok: Society for Human Studies, 2022.
8. SLIVKA, Michal: Etablovanie reholných komunít v mestskom prostredí na Slovensku. In: SLIVKA, Michal: Pohľady do stredovekých dejín Slovenska. Martin: Matica slovenská, 2013, s. 69-77.

Literatúra k benediktínom a cisrerciánom, ich kultúre a architektúre:

1. DRUGA, Marek: Benediktínske kláštory a ich donárori v arpádovskom

© Tomáš Surý 2006-2026 Copyrighted Material

Uhorsku. Bratislava: Veda, 2022.
2. FOLTÝN, Dušan: Benediktini a střed Evropy. Praha: Lidové noviny, 2021.
3. GAJDOŠ, Jozef: Počiatky benediktínov v Európe a na Slovensku. Žitavany 2023.
4. KUTHAN, Jiří: Benediktínske kláštery střední Evropy a jejich architektura. Praha: Karolinum, 2014.
5. MATĚJEK, Marek: Benediktini ve středověku. Třebíč: Amaprint – Kerndl, 2011.
6. Otevři zahradu rajskou: Benediktini v srdci Evropy 800-1300. Praha 2014.
7. KAMENÍK, Milan: Burgundsko – kraj mnichů: Cîteaux a Bernard z Clairvaux. Praha: Vyšehrad, 2002.

35. Kultúra európskeho vrcholného stredoveku: stredoveké pútnictvo. Kultúrnospoločenské a historické kontexty európskeho pútnictva, determinanty stredovekej architektúry.

Literatúra:

1. DARKEVIĆ, Vladislav Petrovič: Argonauti středověku. Praha: Panorama, 1984.
2. OHLER, Norbert: Náboženské poutě ve středověku a novověku. Praha: Vyšehrad, 2002.
3. SLIVKA, Michal: Homo peregrinus. In: SLIVKA, Michal: Pohľady do stredovekých dejín Slovenska. Martin: Matica slovenská, 2013, s. 45-54.
4. SLIVKA, Michal: Kresťanské pustovnícke hnutie. In: SLIVKA, Michal: Pohľady do stredovekých dejín Slovenska. Martin: Matica slovenská, 2013, s. 63-68.

36. Kultúra európskeho vrcholného stredoveku: križiacke výpravy, rytierstvo, dvorská kultúra (idea rytierstva a jej význam pre stredovekú Európu, dvorská kultúra, hudba a oslavy na stredovekých dvoroch, rytierske legendy, zbroj). Zrod európskej ľúbostnej poézie a trubadúrskej a truvérskej sólovej hudby. Literárne pamiatky (Pieseň o Rolandovi, Peiseň o nibelungoch, Tristan a Izolda a pod.)

Literatúra:

1. TYERMAN, Christopher: Svaté války: Dějiny křížových výprav. Praha:

© Tomáš Surý 2006-2026 Copyrighted Material

Lidové noviny, 2012.
2. BRIDGE, Antony Křížové výpravy. Praha: Academia, 2000.
3. DUGGAN, Alfed: Křížácké výpravy. Praha: Orbis, 1972.
4. FLORI, Jean: Rytíři a rytířství ve středověku. Praha: Vyšehrad, 2008.
5. FLETCHER, Richard A.: Kříž a půlměsíc: Křesťanství a islám od Muhammada po reformaci. Praha: Mladá fronta, 2004.
6. ROUX, Jean-Paul: Střet náboženství: Dlouhá válka mezi islámem a křesťanstvím (7. až 21. století). Praha: Rybka Publishers, 2015.
7. WHEATCROFT, Andrew: Nevěřící: Střety kresťanstva s islámem v letech 638-2002. Praha: BB/art, 2006.
8. OTIS-COUR, Leah: Rozkoš a láska: Dějiny partnerských vztahu ve středověku. Praha: Vyšehrad, 2002.
9. PERNOUDOVÁ, Regine: Žena v době katedrál. Praha: Vyšehrad, 2002.
10. VERDON, Jean: Volný čas ve středověku. Praha: Vyšehrad 2003.
11. DE CHARNY, Geoffroi: Kniha o rytířství. Antonín Nowak, 2022.
12. VILLEHARDOUIN, Goeffroy – CLARI, Robert: Dobytí Konstantinopole. Praha: Argo, 2013.
13. VRTEĽ, Ladislav: Heraldický katechizmus. Bratislava: Veda, 2012.
14. SLIVKA, Michal: Symbolika výzbroje a výstroja. In: SLIVKA, Michal: Pohľady do stredovekých dejín Slovenska. Martin: Matica slovenská, 2013, s. 154-165.

37. Románska cirkevná architektúra: pojem romaniky, starorímske konštrukčné postupy a ich prenos do vrcholnostredovekej architektúry: oblúk, klenba (valená, krížová, kupolová), okno, portál, hlavica, stĺp, pilier), dispozičná podoba stredovekého kostola, kláštorný areál, predalpská a zaalpská koncepcia krstiteľnice (najznámejsšie príklady: Rím, Bergamo, Pisa, Parma a pod.).
Lokality románskej architektúry v Európe: Francúzsko, Taliansko, Nemecko (lokality, relácie a odlišnosti).
Literatúra:

1. PIJOAN, José: Dejiny umenia 3.
2. THOMAN, Rolf (edit.): Románske umění. Praha: Slovart, 2006.
3. DAVY, Marie-Madeleine: Románská symbolika: Duch 12. století. Praha: Malvern, 2014.
4. BIRNBAUM, Vojtěch: Románsky sloh v Itálii a v Německu. In: BIRNBAUM, Vojtěch: Vývojové zákonitosti v umění. Praha: Odeon, 1987, s. 165-179.
5. PODOLINSKÝ, Štefan: Románske kostoly (Kultúrne krásy Slovenska).

© Tomáš Surý 2006-2026 Copyrighted Material

Bratislava: Dajama, 2009.
6. SWIECHOWSKI, Zygmunt: Románske umenie v Poľsku. Bratislava: Tatran, 1984.
7. MERHAUTOVÁ, Anežka – TŘEŠTÍK, Dušan – PAUL, Prokop: Románske umění v Čechách a na Moravě. Praha: Odeon, 1984.
8. BINDING, Günther: Stavebný proces v stredoveku: Ako sa stavalo v stredovekej Európe. Bratislava: AEPress, 2016.
9. SLIVKA, Michal: Interakčný charakter kláštora v hospodárskom systéme stredoveku. In: SLIVKA, Michal: Pohľady do stredovekých dejín Slovenska. Martin: Matica slovenská, 2013, s. 166-180.

38. Stredoveký hrad ako fenomén vrcholného stredoveku, východiská stavebného vývoja (maurský alcazar a franská falc), dispozičné riešenia románskych hradov: 1. bárbakán a priekopa (vnútorné opevnenie, hĺbené prvky: suché a vodné priekopy; 2. vstupná brána, veže, padacie mosty; 3. hradby a cimburie; 4. Nádvorie ako centrum života na hrade; 6. Pevnosť: ústredná budova, donjon, prechod od vežových ku kruhovým vežiam; 7. Súkromné komnaty hradu: život na hrade, pohodlie, a pod.; 8. Hlavná sieň: centrum spoločenského života na hrade, zábava, komíny, krby, podlaha a pod.; 9. Kaplnka: náboženské priestory, klenby; 10. Kuchyňa: zásobovanie, čierna kuchyňa, voda a pod.; 11. hradná záhrada: bylinky, zelenina a pod.

Literatúra:

1. SLIVKA, Michal: Hrad v náboženskej predstave človeka (K symbolike veží). In: SLIVKA, Michal: Pohľady do stredovekých dejín Slovenska. Martin: Matica slovenská, 2013, s. 87-96.
2. PHILLIPS, Charles: Stredoveký hrad. Praha: Extra Publishing, 2022.
3. BINDING, Günther: Stavebný proces v stredoveku: Ako sa stavalo v stredovekej Európe. Bratislava: AEPress, 2016.
4. ALBRECHT, Uwe: Šľachtické sídlo v stredoveku. Bratislava: AEPress, 2018.
5. JANOTA, Ľudovít: Slovenské hrady 1-3. Bratislava: Nakladateľstvo Slovenskej ligy, 1935.
6. LENGYELOVÁ, Tünde: Život na šľachtickom dvore. Bratislava: Slovart, 2016.

39. Románske sochárstvo (exteriér kostola): portál ako miesto sochárskej a

© Tomáš Surý 2006-2026 Copyrighted Material

kameňosochárskej výzdoby, jeho členenie, námety, sochy zo Chartres a Remeša ako medzníky na ceste k voľnej soche stredoveku; benediktínska a cisterciánska cesta (názory Bernarda z Clairvaux na výzdobu chrámov). Rozvoj rezbárstva (Gerov kríž).
Literatúra:

1. PIJOAN, José: Dejiny umenia 3.
2. THOMAN, Rolf (edit.): Románske umění. Praha: Slovart, 2006.
3. SCHAPIRO, Meyer: O estetickém přístupu v románskem umění. In: SCHAPIRO, Meyer: Dílo a styl. Praha: Argo, 2006, s. 53-78.
4. THIELE, Carmela: Sochařství. Brno: Computer Press, 2004.
5. DUBY, Georges – DAVAL, Jean-Luc: Sculpture: From Antiquity to the Present Day. Los Angeles: Taschen America, 2013.

40. Románske sochárstvo (interiér kostola): kamoňosochárstvo (hlavice stĺpov, stĺpy a piliere, konzoly, krstiteľnice), diela z dreva (sochy a oltáre), práce z kovu (krstiteľnice, kovové chrámové dvere: Hildesheim, Verona, Pisa atď.)
Literatúra:

1. PIJOAN, José: Dejiny umenia 3.
2. THOMAN, Rolf (edit.): Románske umění. Praha: Slovart, 2006.
3. THIELE, Carmela: Sochařství. Brno: Computer Press, 2004.
4. DUBY, Georges – DAVAL, Jean-Luc: Sculpture: From Antiquity to the Present Day. Los Angeles: Taschen America, 2013.

41. Románske umenie v Uhorsku: zrod uhorského kráľovstva, dynastická politika Arpádovcov, kontinuita s Veľkomoravskou ríšou, dynastickí svätci, najstaršie uhorské legendy.
– Dispozičné riešenia slovenskej románskej architektúry: rotunda, karner, jednoloďový ksotol, trojloďový kostol. Príklady na rôzune riešenia.
– Najstaršie príkaldy na románsku nástennú maľbu na Slovensku (Kostoľany pod Tríbečom, Šivetice atď).
– Najstarší príklady na sochárstvo z kameňa (kríž z Rusoviec, Leo albus, Nitriansky donátor atď.) a dreva (oltár z Vojnian, Madona z Marianky atď.) na Slovensku.

Literatúra:

© Tomáš Surý 2006-2026 Copyrighted Material

1. ZAVARSKÝ, Valér A.: Románske kostoly slovenské. Martin: Matica slovnská, 1943.
2. KONYA, Peter a kol: Dejiny Uhorska 1000-1918. Bratislava: Citadella, 2014.
3. MANNOVÁ, Elena: Krátke dejiny Slovenska. Bratislava: AEPress, 2004.
4. ĎURICA, Milan Stanislav: Dejiny Slovenska a Slovákov v časovej následnosti faktov dvoch tisícročí. Bratislava: Lúč, 2021.
5. OLEXÁK, Peter: Stručná história vzťahov cirkvi a štátu. Ružomberok: Society for Human Studies, 2022.

42. Stredoveké zlatníctvo: cirkevný riad, jeho podoba v jednotlivých umeleckých štýloch a používanie (kalich, monštrancia, paténa atď), zlatnícke techniky (filigrán, gravírovanie, emailovanie atď.), relikviáre, relikviáre, kríže, antependiá, korunovačné klenoty, šperky.
Literatúra:

1. PIATROVÁ, Alena – ŠTIBRANÁ, Ingrid: Ars liturgica: Zlatníctvo v službách liturgie. Katalóg výstavy. Bratislava: Slovenské národné múzeum, 2010.
2. TORANOVÁ, Eva: Zlatníctvo na Slovensku. Bratislava: Tatran, 1975.
3. Svět liturgie. katalóg výstavy. Kostelní Vydří.
4. SIMMEL, Georg: Psychológia šperku. In: SIMMEL, Georg: O podstate kultúry. Bratislava: Kalligram, 2003, s. 190-196.
5. THIELE, Carmela: Sochařství. Brno: Computer Press, 2004.
6. SLIVKA, Michal: Umelecké remeslo na Slovensku v románskej dobe. In: SLIVKA, Michal: Pohľady do stredovekých dejín Slovenska. Martin: Matica slovenská, 2013, s. 146-153,

43. Románske maliarstvo: freska, tabuľa, sklo. Relácia a odlišnosti možnosti jednotlivých výtvarných techník sprostredkovať teologické obsahy.

MANIERA GRECA: Kontakty Západu s ikonickým štýlom východorímskej ríše po roku 1204. Ikona Matky Božej a ich typológia: Theotokos, Orans, Panagia, Eleusa, Hodegetria, Pelagonitissa. Ich podoba, význam a postupná recepcia a transformácia v západom katolíckom prostredí. Proces humanizácie smerom k 15. storočiu.
Literatúra:

1. BELTING, Hans: Obraz a kult: Dějiny obrazu před érou umění. Brno:

© Tomáš Surý 2006-2026 Copyrighted Material

Books & Pipes,2006.
2. PIJOAN, José: Dejiny umenia 3.
3. THOMAN, Rolf (edit.): Románske umění. Praha: Slovart, 2006.

44. Kultúra európskeho vrcholného stredoveku 4: miesto katedry = stredoveké univerzity

Literatúra:

1. VIŠŇOVSKÝ, Emil: Akademický svet a jeho tradície. Bratislava: Veda, 2021.
2. MEDYNSKIJ, E. N: Dejiny pedagogiky. Bratislava: Štátne nakladateľstvo v Bratislave, 1950.

45. Kultúra európskeho vrcholného stredoveku 5: miesto katedry = gotická katedrála: pojem gotika, katedrála ako vrcholné ideové dielo kresťanského stredoveku, dispozičná podoba gotického kostola, lomený oblúk, oporný systém, okno, relácie a odlišnosti.
Lokality gotickej architektúry v Európe: najznámejšie pamiatky gotickej architektúry (Francúzsko, Nemecko, Taliansko, Slovensko, Česko). Relácia a odlišnosti jednotlivých umeleckých okruhov a špecifiká jednotlivých lokalít.
Literatúra:

1. PIJOAN, José: Dejiny umenia 4.
2. THOMAN, Rolf (edit.): Gotika. Praha: Slovart, 2005.
3. SUGER: Spisy o Saint-Denis. Praha: Oikoymenh, 2006.
4. ULLMANN, Ernst: Svět gotické katedrály. Praha: Vyšehrad, 1987.
5. KOVÁČ, Peter: Katedrála v Chartres: Francouzké umění rané a vrcholné gotiky. Praha: Eminent, 2007.
6. STEJSKAL, Karel: Umenie an dvore Karola IV. Bratislava: Ikar, 2003.

46. Gotické nástenné maliarstvo 13. až 15. storočia na Slovensku: lokality, špecifiká jednotlivých lokalít. Italianizmy a iné umelecké prúdu v slovenskej maľbe neskorého stredoveku.

Literatúra:

© Tomáš Surý 2006-2026 Copyrighted Material

1. BURAN, Dušam a kol: Gotika: Dejiny slovenskeho výtvarného umenia. Bratislava: SNG, Slovart, 2003.
2. GERÁT, Ivan (edit.): Umenie na Slovensku : Stručné dejiny obrazov. Bratislava: Slovart, 2007.
3. SLOVENSKO, zväzok KULTÚRA, časť I., kapitola: Výtvarné umenie, s. 590-938. Bratislava: Obzor, 1979.

47. Ars nova (Umenie italského trecenta): žobravé rehole a výtvarné umenie, zmena paradigmy v ikonografii, východiská renesančného umenia: koncepcia posvätných zobrazení (triumfans), vplyv františkanizmu na zmeny výtvarného jazyka (compassio, identificatio) a zmeny v ikonografii (typológia). „Krvácajúce“ toskánske kríže ako prechodové médium.
Literatúra:

1. BURCKHARDT, Jacob: Kultura renesance v Itálii. Praha: Rybka Publishers, 2013
2. BURKE, PEter: Italská renesance. Praha: Mladá fronta, 1996
3. MONTANELLI, Indro: Dante a jeho storočie. Bratislava: Tatran, 1986
4. THOMSON, Augustine: František z Assisi: Nový kritický životopis. Minor, 2022.
5. Le GOFF, Jacques: Svatý František z Assisi. Praha: Vyšehrad, 2004.
6. GREEN, Julien: Brat František. Bratislava: Serafín, 1992.
7. HUNČAGA, Gabriel P. – HUŤKA, Miroslav: Žobravé rehole a stredoveké mestá: Pôsobenie mendikantov stredovekom urbánnom prostredí. Ružomberok: VErbum, 2022.
8. HUNČAGA, Gabriel P.: Dominikáni na ceste k intelektuálnym elitám vrcholného stredoveku. Bratislava: Centrum pre štúdium kresťanstva, 2013.
9. HUNČAGA, Gabriel P.: Historické= štúdie k dejinám dominikánov. Bratislava: Centrum pre štúdium kresťanstva, 2008.
10. RUGGIERO, Guido: The Renaissance in Italy: A Social and Cultural History of the Rinascimento. Cambridge: Cambridge University Press, 2015.
11. ŠPIČKA, Jiří: Petrarca: Homo politicus. Praha: Argo, 2010.

48. Christus patiens: hľadanie tela a emócie v italskom umení 14. a 15. storočia:

- sochárstvo 13 a 14. storočia: sochárske dielo Nicolu Pisana a jeho syna Giovanniho Pisana, jeho podoba a vzťah k starovekej remeselnej tradícii

© Tomáš Surý 2006-2026 Copyrighted Material

(Pisa-Camposanto). Veľké sochársky poňaté fasády italských stredovekých katedrál (Siena, Orvieto, Florencia, Miláno). Sochárske dielo Lorenza Maitana a Benedetta Antelamiho. Dialóg gotiky s neskoršími obdobiami (dostavby projektov v 17. až 20. storočí). Problém laicizácie a alegórie.

Literatúra:

1. KOVÁČ, Peter: Zrození génia: Giovanni Pisano a Toskánsko mezi gotikou a renesancí. Praha: Ars Auro Prior, 2013

- maliarstvo 13. a 14. storočia: Teórie priestoru a ich praktická realizácia v maliarstve 14-16. storočia (Giotto, Masaccio, della Francesca, Ucello atď.). Fenomén inovácie a modernity v západnom umení. Osobnosti maliarstva: Cimabue, Giotto di Bondone (Kostol San Francesco v Assisi, Cappella Arena Padova, Cappella Bardi v Santa Croce vo Florencii), Pietro a Ambroggio Lorenzettiovci, Simone Martini. Problém laicizácie.
- literatúra, hudba, hudobné divadlo: zrod nových divadelných formátov: mirákulum, mystérium, hymnus Dies irae (Dni hnevu) od františkánskeho mnícha Tomáša z Celana. Problém laicizácie.

Literatúra:

1. IMDAHL, Max: Giotto: Fresky v Arene. Bratislava: Minor, 2025.
2. DERBES, Anne – SANDONA, Mark (ed.): The Cambridge Companion to Giotto. Cambridge University Press, 2004.
3. CHASTEL, Andre – BACCHESCHIOVÁ, Edi: Giotto. Bratislava: Pallas, 1991.
4. PROKOPPOVÁ, Mária: Giotto. Bratislava: Tatran, 1989.
5. CORRAIN, Lucia a kol.: Giotto a středověké umění. Praha: Svojtka a Vašut, 1996.
6. ANTAL, Frederick: Florentské malířství a jeho společenské pozadí: Měšťanská republika, než převzal moc Cosimo de’Medici – 14. století a počátek století 15. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění,1954.
7. PIJOAN, José: Dejiny umenia 5.
8. PANOFSKY, Erwin: Perspective as Symbolic Form. Zone Books, 1997.
9. INGERLE, Petr: Příběh perspektivy: Dějiny jedné ideje (Od renesance k

© Tomáš Surý 2006-2026 Copyrighted Material

modernímu umění a myšlení). Brno 2010
10. HYMAN, Timothy: Sienese Paiting. New York: Thames and Hudson, 2022.
11. PROKOPPOVÁ, Mária: Lorenzetti. Bratislava: Tatran, 1986.

49. Umenie a kultúra v čase „čiernej smrti“: morová epidémia 1348, kríza spoločnosti v polovici 14. storočia, demografické, spoločenské, historické, etické a kultúrne dôsledky.

Literatúra:

1. BERGDOLT, Klaus: Černá smrt v Evropě. Praha: Vyšehrad, 2002.
2. CANTOR, Norman F.: Po stopách moru: Černá smrt a svět, který stvořila. Praha: BB/art, 2005.
3. ARIÉS, Philippe: Dějiny smrti. Praha: Argo, 2020.
4. PORTER, Roy: Dějiny medicíny. Praha: Prostor, 2015.

50. Architektúra 15. storočia v Itálii: spoločenské determinanty, vládnuce rody a ich vzťah k umeniu,
antická tradícia, jej štúdium, recepcia a transformácia, teoretické východiská architektúry, podoba architektonických článkov (stena, okno, portál, dispozícia stavby).
– Architekti: Filippo Brunelleschi, Leon Battista Alberti, Michelozzo Michelozzi) a ich projekty:
– verejné stavby vo Florencii: Ospedale degli innocenti…
– sakrálne priestory vo Florencii: Duomo a jeho kupola, Santo Spirito, San Lorenzo, Cappella Pazzi,
– renesančné paláce vo Florencii: Palazzo Rucelai, Palazzo Strozi, Palazzo Pitti, Palazzo Medici atď.,
– vily a záhrady Mediciovcov v Toskánsku: Villa de Cafaggiolo, Villa del Trebbio, Villa de Careggi. Villa Medici de Fiesole, Villa de Castello, Villa de Poggio a Caiano, Villa La Petraia, Giardino di Boboli, Villa di Cerreto Guidi, Palazzo di Seravezza, Giardino di Pratolino, Villa La Màgia, Villa di Artimino, Villa di Poggio Imperiale. Východiska, stavby, záhradná úprava, voda.
– Významné renesančné stavby mimo Florencie: Mantova, Rimini, Milano, Neapol aaď.
Literatúra:

© Tomáš Surý 2006-2026 Copyrighted Material

1. PIJOAN, José: Dejiny umenia 5.
2. TOMAN, Rolf (edit.): Umění italské renesance. Praha: Slovart, 1996.
3. BIETOLETTI, S. a kol.: Umění a architektura Florencie. Praha: Slovart, 2008.
4. BIRNBAUM, Vojtěch: Italská renesance. In: BIRNBAUM, Vojtěch: Vývojové zákonitosti v umění. Praha: Odeon, 1987, s. 180-226.
5. LANG, Jack: Lorenzo Nádherný. Bratislava: Renmidium, 2002.
6. MÁCHALOVÁ, Jana: Příběhy slavných italských vil. Praha 2010-
7. MÁCHALOVÁ, Jana – CHVATÍK, Ivan: Příběhy slavných vil renesančního Říma. Praha 2019

51. Sochárstvo 15. storočia v Itálii: spoločenské determinanty, vládnuce rody a ich vzťah k umeniu,
antická tradícia, jej štúdium, recepcia a transformácia, teoretické východiská, formálne zdroje pre talianske sochárstvo 15. storočia, druhy, námety, materiál, súťaž na dvere baptistéria sv. Jána vo Florencii, výzdobný program troch dverí, Orsanmichele: pamiatka a jej výzdoba, osobnosti a tvorba:
– Florencie (Lorenzo Ghibeti, Donatello, Lucca della Robbia, Verrocchio),
– Lombardie (Tullio Lombardo),
– Bologne (dell´Arca),
– Neapolu (Francesco Laurana) a iných miest.
Literatúra:

1. PIJOAN, José: Dejiny umenia 5.
2. ŠTECH, Václav Vilém: Italská renesanční plastika. Praha: 1960.
3. PETERAJOVÁ, Ľudmila: Donatello. Bratislava: Pallas, 1970.
4. BERTELÀ, Giovanna Gaeta: Donatello. Florence: Scala, 2007.
5. DUBY, Georges – DAVAL, Jean-Luc: Sculpture: From Antiquity to the Present Day. Los Angeles: Taschen America, 2013.
6. THIELE, Carmela: Sochařství. Brno: Computer Press, 2004.

52. Maliarstvo 15. storočía v Toskánsku (Masaccio, Paolo Uccelo, Fra Angelico, Filippo Lippi, Sandro Botticelli, Domenico Ghirlandaio), Umbrii (Piero della Francesca), Lombradii (Andrea Mantegna): fresky, objekty, vedúce postavenie Florencie a iných miest, experimenty s perspektívou, traktáty, autori (, Pietro Perugino,, diela, lokality.
Literatúra:

© Tomáš Surý 2006-2026 Copyrighted Material

1. cudzojazyčné monografie umelcov na požiadanie mailom
2. PIJOAN, José: Dejiny umenia 5.
3. HUIZINGA, Johan: Realizmus a renesancia. In: HUIZINGA, Johan: Kultúrnohistorické eseje. Bratislava: Európa, 2016, s. 113-133.
4. ŠTECH, Václav Vilém: Piero della Francesca. Praha: Nakladatelství československých výtvarných umělců, 1962.
5. GINZBURG, Carlo: Pierovo tajemství: Piero della Francesca, malíř rané renesance. Praha: Argo, 2021.
6. LAVIN, Marilyn Aronberg: Piero della Francesca. New York: Phaidon, 2002.

53. Flámske maliarstvo 15. storočia: Flámske maliarstvo: techniky, závesný obraz, oltáre, autori a ich diela (Robert Campin, Melchior Broederlam, Rogier van der Weyden, Hugo van der Goes, Jan van Eyck, Hans Memling)
Literatúra:

1. PIJOAN, José: Dejiny umenia 5.
2. VACKOVÁ, Jarmila: Van Eyck. Praha: Academia, 2005.
3. HUIZINGA, Johan: Jeseň stredoveku. Bratislava: Tatran, 1990.
4. NASH, Susie: Northern Renaissance Art. Oxford: Oxford University Press, 2008.
5. HUIZINGA, Johan: Sprostredkovateľské postavenie Nizozemska medzi západnou a strednou Európou. In: HUIZINGA, Johan: Kultúrnohistorické eseje. Bratislava: Európa, 2016, s. 33-49.
6. SCHAPIRO, Meyer: „Muscipula diaboli“: Symbolika oltáře Merodů. In: SCHAPIRO, Meyer: Dílo a styl. Praha: Argo, 2006, s. 37-47.
7. SCHAPIRO, Meyer: Poznámka k oltáři Merodů. In: SCHAPIRO, Meyer: Dílo a styl. Praha: Argo, 2006, s. 49-52.

54. Islamské umenie na Západe 2: Al-Andalus: Granada (Alhambra)

Literatúra:

1. PIJOAN, José: Dejiny umenia 3., kapitola 8
2. PIJOAN, José: Dejiny umenia 4., kapitola 8
3. IRWIN, Robert: Alhambra. Praha: BB/art, 2004.
4. BRETT, Michael: Mauri (Islam na západe). Bratislava: Tatran, 1989.

© Tomáš Surý 2006-2026 Copyrighted Material

5. FLETCHER, Richard A.: Kříž a půlměsíc: Křesťanství a islám od Muhammada po reformaci. Praha: Mladá fronta, 2004.
6. IBN HAZM: Holubičkin náhrdelník. Bratislava: Slovenský spisovateľ, 1984.
7. KOPČAN, Vojtech – KRAJČOVIČOVÁ, Klára: Slovensko v tieni polmesiaca. Martin: Osveta, 1983.

55. Neskorogotické zaalpské sochárstvo: Oltárne retábulum ako symbol a umelecký objekt: oltár a jeho členenie a podoba (palla a krídlový oltár ako princíp). Kamenné sochy. Najvýznamnejší rezbári: Jorg Huber, Veit Stoss, Tilman Riemenschneider, Michael Pacher, Adam Kraft, Herman Rode, Hans Multscher , Michael Erhart, Anton Pilgram, Bernt Notke. Rezbárske dielo Majstera Pavla z Levoče.

Literatúra:

1. PIJOAN, José: Dejiny umenia 4.
2. CIDLINSKÁ, Libuše: Gotické krídlové oltáre. Bratislava: Tatran, 1989.
3. HOMOLKA, J.- HORVÁTH, P. – KOTRBA, F. – KOTRBA, V.: Majster Pavol z Levoče: Tvorca vrcholného diela slovenskej neskorej gotiky. Bratislava: SVKL, 1964.
4. HOMOLKA, Jaromír: Majster Pavol z Levoče. Bratislava: Tatran, 1973.
5. NOVOTNÁ, Mária: Majster Pavol z Levoče: Ruky a zlato v službe ducha. Bratislava: Historické múzeum SNM, 2017.
6. NOVOTNÁ, Mária: Majster Pavol a jeho oltár: Hlavný oltár Majstra Pavla v Levoči. Bratislava: Ikar, 2021.
7. BURAN, Dušan (edit.): Gotika (Dejiny slovenského výtvarného umenia): Bratislava: SNG, 2003.
8. BOBÁK, Igor – BOBÁKOVÁ, Mária – DLUGOŠ, František: Bazilika sv. Jakuba v Levoči. Bambow, 2016.
9. STEJSKAL, Karel: Umenie an dvore Karola IV. Bratislava: Ikar, 2003.
10. KUTAL, Albert: České gotické sochařství 1350-1450. Praha: SNKLU – Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1962.
11. THIELE, Carmela: Sochařství. Brno: Computer Press, 2004.
12. DUBY, Georges – DAVAL, Jean-Luc: Sculpture: From Antiquity to the Present Day. Los Angeles: Taschen America, 2013.

56. Neskorogotické zaalpské maliarstvo:
Literatúra:

1. PIJOAN, José: Dejiny umenia 4.

© Tomáš Surý 2006-2026 Copyrighted Material

2. THOMAN, Rolf (edit.): Gotika. Praha: Slovart, 2005.
3. BURAN, Dušan (edit.): Gotika (Dejiny slovenského výtvarného umenia): Bratislava: SNG, 2003.
4. DVOŘÁKOVÁ, Vlasta – KRÁSA, Josef – STEJSKAL, Karel: Stredoveká nástenná maľba na Slovensku. Bratislava: Tatran, 1978.
5. ROYT, Jan: Středověké malířství v Čechách. Praha: Karolinum, 2002.
6. STEJSKAL, Karel: Umenie na dvore Karola IV. Bratislava: Ikar, 2003.

57. Téma zvieraťa v neskorostredovekom výtvarnom umení

Literatúra:

1. DVOŘÁKOVÁ, Daniela a kol.: Človek a svet zvierat v stredoveku. Bratislava: VEDA, 2015.
2. LENDEROVÁ, Lenka: Zvířata a jejich lidé. Praha: Karolinum, 2023.
3. DVOŘÁKOVÁ, Daniela: Kôň a človek v stredoveku – K spolužitiu človeka a koňa v Uhorskom kráľovstve. Praha: Rak, 2007.
4. ANTONÍN, Luboš: Bestiář. Praha: Půdorys a Argo, 2010.
5. KOUTSKÝ, Karel: Draci středověkého sveta. Praha: Mladá fronta, 2005.
6. BALTRUŠAITIS, Jurgis: Fantastický středověk: Antické a exotické prvky v gotickém umění. Praha: Jitro, 2008.
7. TEREN, Štefan – MOLNÁR, Ladislav – RUSINA, Ivan: Lov a zver vo výtvarnom prejave. Bratislava: Príroda, 1988.

© Tomáš Surý 2006-2026 Copyrighted Material

© Tomáš Surý 2006-2026 Copyrighted Material

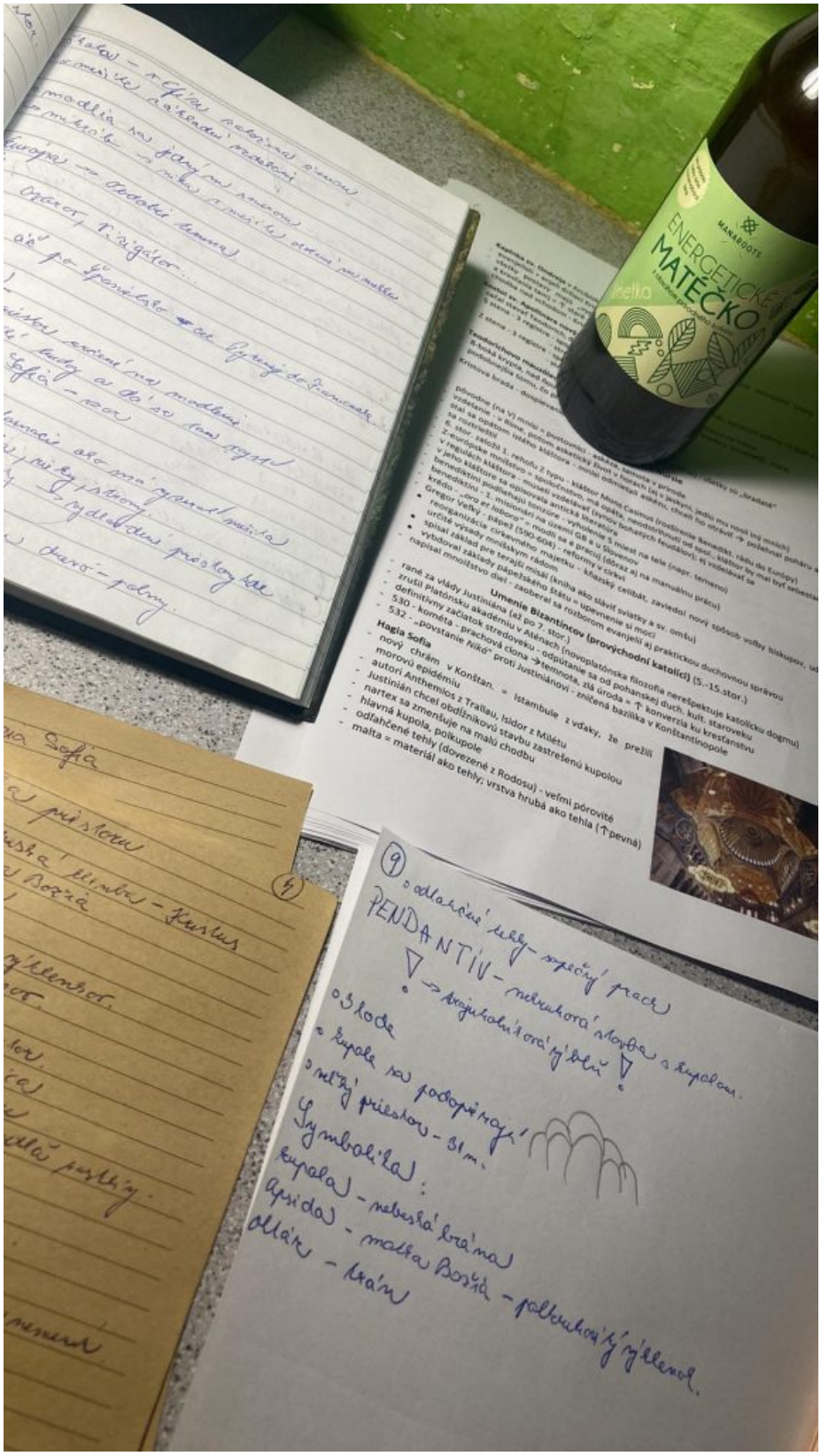

© Tomáš Surý 2006-2026 Copyrighted Material

Vlastné poznámky sú základom správneho štúdia a úspešných výsledkov bádania...

Štvrtý semester

(umenie 16. až 18. storočia)

58. Vrcholná renesancia: Leonardo da Vinci: Leonardo pozorovateľ a žiak, Leonardo hudobník a konštruktér hudobných nástorov a mechanických strojov pre zábavua a divadlo, Leonardo scénograf. Náboženské maľby, madony, portréty, nástenné maľby.
Literatúra:

1. PIJOAN, José: Dejiny umenia 6.
2. SUH, H. Anna: Leonardov skicár. Bratislava: Slovart, 2007.
3. ZOLLNER, Frank: Leonardo da Vinci: Malířské a kreslířské dílo. Praha: Taschen/Slovart,
4. ZOLLNER, Frank: Leonardo. Praha: Taschen/Slovart, 2004.
5. NARDINI, Bruno: Leonardo da Vinci: Bratislava: Tatran, 1990.
6. JÍLEK, František: Muž z Vinci. Bratislava: Tatran, 1989.
7. ISAACSON, Walter: Leonardo Da Vinci. Bratislava: Eastone Books, 2018.
8. NICHOLL, Charles: Leonardo da Vinci: Vzlety mysli. Praha: BBart, 2006.
9. ATALAY, Bulent: Matematika a Mona Lisa : Umenie a veda Leonarda da Vinci. Bratislava: Slovart, 2007.
10. CAPRA, Fritjof: Věda mistra Leonarda: Pohled do mysli velkého renesančního génia. Praha: Academia, 2009.
11. FREUD, Sigmund: Spomienka z detstva Leonarda da Vinci. Bratislava: Slovenský spisovateľ, 2020.

59. Vrcholná renesancia: Raffaello Sanzio–maliar.
– Urbino (do 1504): Raffaello pozorovateľ a žiak, rané diela v umbrijskom a toskánskom slohu, učitelia: Giovanni Santi a Pietro Perugino
– Florencia (od 1504): laboratórium poznávania, vpyvy od Leonarda a Michelangela, prvé syntézy vo Florencii,
– Rím (od 1508): diela v Ríme, vrcholné syntézy vo Vatikáne. Náboženské maľby, madony, portréty.

© Tomáš Surý 2006-2026 Copyrighted Material

Literatúra:

1. PIJOAN, José: Dejiny umenia 6.
2. BÉRENCE, Fred: Raffael: Neboli moc ducha. Praha: Nakladatel F. Topič, 1936.
3. BLAŽÍČEK, Oldřich: Raffael. Praha: Odeon, 1982.
4. CRISTOFANELLI, Rolando: Raffael. Bratislava: Tatran, 1971.
5. JOANNIDES, Paul: Raphael (World of Art). London: Thames & Hudson, 2022.
6. FALCK-YTTER, Harald – HRADIL, Radomil: Velké tajemství Raffaelovy Athénské školy. Lelekovice: Franesa, 2020.
7. SIBLÍK, Jiří: Raffael – Kresby. Praha: Odeon, 1975.

60. Raffaello-architekt a fenomén renesančnej vily.
Literatúra:

1. PIJOAN, José: Dejiny umenia 6.
2. BÉRENCE, Fred: Raffael: Neboli moc ducha. Praha: Nakladatel F. Topič, 1936.
3. BLAŽÍČEK, Oldřich: Raffael. Praha: Odeon, 1982.
4. CRISTOFANELLI, Rolando: Raffael. Bratislava: Tatran, 1971.
5. ZUCCARI, Alessandro: Raffaello e le dimore del Rinascimento. Ediz. illustrata. Giunti Editore, 2010.
6. MÁCHALOVÁ, Jana: Příběhy slavných italských vil. Praha: Kant, 2010.
7. CHVATÍK, Ivan – MÁCHALOVÁ, Jana: Příběhy slavných vil renesančního Říma. Praha: Filosofia, 2020.
8. BŮŽEK, Václav: Kratochvíle posledních Rožmberků. Praha: NLN, 2012.
9. SKALICKÝ, Alexandr: Zahrady a vily manýsismu v souvislostech. Praha: Jalna, 2009.

61. Od vrcholnej renesancie k baroku: Michelangelo-sochár.

62. Od vrcholnej renesancie k baroku: Michelangelo-maliar: kreovanie dvoch prístupov v maľbe prvej polovice 16. storočia: cesta *sfumato* (Leonardo da Vinci, Andrea del Sarto, Raffaello Sanzio atď.) a cesta *disegno* (Botticelli, Michelangelo, Bronzino atď.).

© Tomáš Surý 2006-2026 Copyrighted Material

63. Od vrcholnej renesancie k baroku: Michelangelo-architekt.
Literatúra:

1. PIJOAN, José: Dejiny umenia 6.
2. FORCELLINO, Antonio: Michelangelo: Nepokojný život. Praha: Vyšehrad, 2012.
3. NARDINI, Bruno: Stretnutie s Michelangelom. Bratislava: Tatran, 1978.
4. Michelangelo: Podoba živé tváře (dokumenty, básne, korešpondencia). Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1964.
5. NERET, Gilles: Michelangelo. Praha: Taschen/Slovart, 2003.
6. GROMLING, Alexandra: Michelangelo. Bratislava: Slovart, 2006.
7. STONE, Irving: Agónia a extáza : Román o Michelangelovi. Bratislava: SPKK, 1963.
8. SCHULZ, Karel: Kameň a bolesť: Román o Michelangelovi. Bratislava: Práca, 1959.
9. CRISTOFANELLI, Rolando: Denník blázna Michelangela. Bratislava: Slovenský spisovateľ, 1982.
10. BUONARROTI, Michelnagelo: Útrapy v hľadaní (výber z poézie): Bratislava: Ars stigmy, 1990.
11. DUBY, Georges – DAVAL, Jean-Luc: Sculpture: From Antiquity to the Present Day. Los Angeles: Taschen America, 2013.
12. THIELE, Carmela: Sochařství. Brno: Computer Press, 2004.

64. Maliarsky rukopis ako fenomén dejín maliarstva: Vrcholy iluzionizmu a počiatky odklonu od tejto idey: italská (Leonardo da Vinci) a severská (Jan van Eyck, Hans Holbein) cesta v vrcholom iluzionizmu. Následná zmena módy k delenému a pastóznemu maliarskemu rukopisu.

Literatúra:

1. VOLAVKA, Vojtěch: Maliarsky rukopis. Bratislava: Slovenské vydavateľstvo krásnej literatúry, 1956.
2. BATSCHMANN, Oskar – GRIENER, Pascal: Hans Holbein. Reaktion Books, 2013.

65. Manierizmus v talianskom a európskom umení 16. storočia: Manierizmus, znaky manierizmu v umení. Záhrady a voda.

© Tomáš Surý 2006-2026 Copyrighted Material

Literatúra:

1. PIJOAN, José: Dejiny umenia 6.
2. PREISS, Pavel: Panorama manýrismu. Praha: Odeon, 1974.
3. HOCKE, Gustav René: Svět jako labyrint. Praha: Triáda, 2001.
4. SKALICKÝ, Alexandr: Zahrady a vily manýsismu v souvislostech. Praha: Jalna, 2009.
5. FUČÍKOVÁ, Eliška a kol.: Umění na dvoře Rudolfa II. Praha: Aventinum, 1988.

66. El Greco

Literatúra:

1. GUDIOL, José: El Greco. Praha: Odeon, 1976.
2. MEDINA DE VARGAS, Raquel: El Greco. Praha: Sun, 2010.

67. Benátske maliarstvo 16. storočia 1: geografické a spoločenské špecifiká, optické špecifikám, východiská (Gentile Bellini, Giovanni Bellini), olejomaľba na plátne, Giogione.
Literatúra:

1. PIJOAN, José: Dejiny umenia ….
2. DE VARGAS, Raquel Medina: El Greco. Praha: Sun, 2010.
3. VESTDIJK, Simon: Piata pečať (román o El Grecovi). Bratislava: SPKN, 1961.
4. KRIEGESKORTE, Werner: Giuseppe Arcimboldo. Praha: Taschen/Slovart, 2003.

68. Benátske maliarstvo 16. storočia 2: Najväčší majstri prechodu od renesancie k baroku (Tizian, Veronese, Tintoreto). Manierizmus a benátska maliarska škola 16. storočia.
Literatúra:

1. PIJOAN
2. KENNEDY, Ian G.: Tizian. Praha: Taschen/Slovart, 2008.
3. KRSEK, Ivo: Tizian. Praha: Odeon, 1976.

© Tomáš Surý 2006-2026 Copyrighted Material

4. WEISS, David: Benátčan (román o Tizianovi). Bratislava: Slovenský spisovateľ, 1989.
5. BERNARI, Carlo – DE VECCHI, Pierluigi: Tintoretto. Praha: Odeon, 1980.
6. PIOVENE, Guido – MARINI, REmigio: Veronese. Praha: Odeon, 1984.

69. Umelecký akt:
– Mužské telo: Michelangelo, Jean Auguste Dominique Ingres, Théodore Géricault… Lucian Freud
– Ženské telo: Tizian, Francisco Goya, William-Adolphe Bouguereau, Édouard Manet, Auguste Renoir, Amedeo Modigliani… Lucian Freud

Literatúra:

70. Umenie európskeho portrétu: kompozičné a významenové schémy: oficiálny portrét, súkromný portrét, párový portrét, dvojportrét, priateľský portrét a pod. Typológia pozadí.

Literatúra:

1. UČNÍKOVÁ, Danuta: Historický portrét na Slovensku. Martin: OSveta, 1980.
2. HALÁSZOVÁ, Ingrid: Pred portrétom: Úvahy o obsahoch, významoch, funkciách a reprezentačných stratégiách portrétu v ranom novoveku. Trnava: Typi Universitatis Tyrnaviensis, 2020.
3. HALÁSZOVÁ, Ingrid: Rodová portrétna galéria a umelecké zbierky Pálffyovcov na Červenom Kameni: Obdobie prvých troch generácií rodu v 16.-17. storočí. Trnava: FF Trnavskej univerzity, 2013.

71. Renesancia vo Francúzsku (architektúra): francúzske umenie 16. storočia: František I., architektúra (verejné budovy, kostoly, zámky, záhrady; autori: Domenico da Cortona, Pierre Lescot)

Literatúra:

1. PIJOAN, José: Dejiny umenia 6.
2. ZERNER, Henri: Renaissance Art in France: The Invention of Classicism. Paris: Flammarion, 2003.

© Tomáš Surý 2006-2026 Copyrighted Material

3. DEFRESNE, Claude: František I.: Ostrava: Domino, 2002.
4. FRIEDOVÁ, Leonie: kateřina Medicejska. Praha: Academia, 2007.

72. Renesancia vo Francúzsku (sochárstvo): náhrobky, fontány, voľné sochy, reliéf; autori: Jean Goujon, Giovanni Giusti, Philibert de l'Orme, Germain Pilon, Benvenuto Cellini)
Literatúra:

1. PIJOAN, José: Dejiny umenia 6.
2. ZERNER, Henri: Renaissance Art in France: The Invention of Classicism. Paris: Flammarion, 2003.
3. CELLINI, Benvenuto: Vlastní životopis. Praha : Odeon, 1976
4. DUBY, Georges – DAVAL, Jean-Luc: Sculpture: From Antiquity to the Present Day. Los Angeles: Taschen America, 2013.
5. THIELE, Carmela: Sochařství. Brno: Computer Press, 2004.

73. Renesancia vo Francúzsku (maliarstvo):, maliarstvo: tzv. „prvá škola z Fontainebleau (1531-1610)" a jej autori: Rosso Fiorentino, Francesco Primaticcio, Niccolò dell´Abbate, Juste de Juste), znaky manierizmu v umení.

Literatúra:

1. PIJOAN, José: Dejiny umenia 6.
2. ZERNER, Henri: Renaissance Art in France: The Invention of Classicism. Paris: Flammarion, 2003.

74. Nizozemské maliarstvo 16. storočia: východiská, tendencie, námety, Hieronymus Bosch, Pieter Bruegel Starší.

Literatúra:

1. PIJOAN, José: Dejiny umenia 6.
2. BOSING, Walter: Bosch : Malířské dílo. Praha: Taschen/Slovart, 2000.
3. ROBERTS-JONES: Philippe a Francoise: Bruegel: Praha: Slovart, 2003.
4. ROLINOVÁ, Dominique: Divý Pieter (román): Bratislava: Tatran, 1986.
5. TIMMERMANS, Felix: Pieter Bruegel (román): Bratislava: SPKK, 1959.

© Tomáš Surý 2006-2026 Copyrighted Material

75. Renesančné umenie na Slovensku (architektúra): import ideií a tvarov z Itálie, ich recepcia a transformácia v domácom prostredí. Kaštiele. Ich fortifikačná funkcia (Betlanovce, Diviaky). Obytné domy a námestia (Thurzov dom v Levoči i v Banskej Bystrici).

Literatúra:

1. RUSINA, Ivan a kol: Renesancia: Umenie medzi neskorou gotikou a barokom. Bratslava: SNG, Slovart, 2009.
2. GERÁT, Ivan (edit.): Umenie na Slovensku: Stručné dejiny obrazov. Bratislava: Slovart, 2007.
3. SLOVENSKO, zväzok KULTÚRA, časť I., kapitola: Výtvarné umenie, s. 590-938. Bratislava: Obzor, 1979.

76. Renesančné umenie na Slovensku (sochárstvo, maliarstvo): portály, schody, výklenky, kazateľnice (Pezinok, 1553). Kamenný oltár zo Svätého Jura, Rolandova fontána v Bratislave od O. Luthringera. Nástenné maľby a krídlové drevené oltáre (Liptovský Ján). Svetské maliarstvo: portréty, nástenné a ornamentálne maľby (freska v Tepličke nad Váhom , Bratislavský hrad).

Literatúra:

1. RUSINA, Ivan a kol: Renesancia: Umenie medzi neskorou gotikou a barokom. Bratslava: SNG, Slovart, 2009.
2. GERÁT, Ivan (edit.): Umenie na Slovensku: Stručné dejiny obrazov. Bratislava: Slovart, 2007.
3. SLOVENSKO, zväzok KULTÚRA, časť I., kapitola: Výtvarné umenie, s. 590-938. Bratislava: Obzor, 1979.

77. Barok: termín barok, časové vymedzenie barokového slohu, základné znaky, nábeoženské východiská (sv. Ignác z Loyoly, Tridentský koncil), prostriedky ciele umenia

Literatúra:

1. TOMAN, Rolf: Baroko. Praha: Slovart, 1999.
2. TAPIÉ, Victor-Lucien: Barok. Bratislava : Pallas, 1971.

© Tomáš Surý 2006-2026 Copyrighted Material

3. BAUER, Hermann – PRATER, Andreas – WALTHER, Ingo F.: Baroko. Praha: taschen/Slovart, 2007.
4. KALISTA, Zdeněk: Tvář baroka. Praha : SPN, 1990.
5. SYPHER, Wylie: OD renesance k baroku : Proměny umění a literatury 1400-1700. Praha : Odeon, 1971.

78. Barokova architektúra v Itálii: znaky barokovej architektúry, autori a ich diela: Vignola (kostol Il Gesu), Borromini (San Carlo alle Quattro Fontane, Oratorio dei Filippini, Sant'Ivo alla Sapienza, Sant'Agnese in Agone).
Literatúra:

1. TOMAN, Rolf: Baroko. Praha: Slovart, 1999.
2. PIJOAN, José: Dejiny umenia 7.
3. FAGIOLO, Maurizio – CIPRIANI, Angela: Bernini. Florencie: Scala, 1981.
4. BLAŽÍČEK, Oldřich J.: Gianlorenzo Bernini. Praha 1964.
5. BIRNBAUM, Vojtěch: Barokní princip v dějinách architektury. In: BIRNBAUM, Vojtěch: Vývojové zákonitosti v umění. Praha: Odeon, 1987, s. 24-46.

79. Barokova architektúra na Slovensku kostol sv. Jána Krstiteľa v Trnave, kostol sv. Trojice v Bratislave atď.

Literatúra:

1. CORETHOVÁ, Anna: Pietas Austriaca: Fenomén rakouské barokní zbožnosti. Olomouc: Refugiium Velehrad-Roma, 2013.
2. RUSINA, Ivan (edit.): Dejiny slovenského výtvarného umenia: Barok. Bratislava: SNG, 1998.

80. Barokové maliarstvo v Itálii (klasicizujúca línia): základné znaky barokového maliarskeho štýlu. klasicizujúci barok (Annibale Carracci), akadémie a akademizmus, spory o carakter maľby.

Literatúra:

1. TOMAN, Rolf: Baroko. Praha: Slovart, 1999.

© Tomáš Surý 2006-2026 Copyrighted Material

2. BAUER, Hermann – PRATER, Andreas – WALTHER, Ingo F.: Baroko. Praha: taschen/Slovart, 2007.
3. PIJOAN, José: Dejiny umenia 7.

81. Baroková iluzívna freska: predchodcovia koncepcie: Mantova (Mantegna), Parma (Correggio), Rím (Michelangelo); jej princípy, ciele a hlavné príklady: Rím = 1. Andrea Pozzo: Oslava misionárskej činnosti jezuitov; 2. Andrea Cortona: Triumf Božej prozreteľnosti (Triumf rodu Barberini); 3. Giovanni Battista Gaulli-Baciccia: Triumf mena Ježišovho + Veneto (Tiepolo a jeho koncepcie iluzívnych fresiek).
Literatúra:

1. TOMAN, Rolf: Baroko. Praha: Slovart, 1999.
2. BAUER, Hermann – PRATER, Andreas – WALTHER, Ingo F.: Baroko. Praha: taschen/Slovart, 2007.
3. PIJOAN, José: Dejiny umenia 7.

82. Barokové maliarstvo v Itálii: Caravaggio (osobnosť, maliarsky rukopis, princípy maľby, hlavné diela), Barokové maliarstvo v Itálii: Caravaggio.

Literatúra:

1. PIJOAN, José: Dejiny umenia 7.
2. LANGDON, Helen: Caravaggio. Brno: BB/art, 2002.
3. SCHUTZE, Sebastian: Caravaggio: The Complete Work. Taschen, 2017.

83. Barokové maliarstva mimo Itálie: flámske maliarstvo (Peter Paul Rubens): katolícka línia, alegoréza v obrazových cykloch. Veľká syntéza baroka (Rubensove cykly a veľké alegórie).
Literatúra:

1. PIJOAN, José: Dejiny umenia 7.
2. NÉRET, Gilles: Rubens. Praha: Taschen/Slovart, 2005.
3. AVERMAETE, Roger: Rubens a jeho doba. Bratislava

84. Barokové maliarstva mimo Itálie: nizozemské maliarstvo (Rembrandt van Rijn), protestantské prostredie.
Literatúra:

© Tomáš Surý 2006-2026 Copyrighted Material

1. PIJOAN, José: Dejiny umenia 7.
2. HUIZINGA, Johan: Kultúra Nizozemska v 17. storočí. Bratislava: Europa, 2011.
3. ARPINO, GIOVANNI – LECALDANO, Paolo: Rembrandt. Praha: Odeon, 1980.
4. ŠTECH, Václav Vilém: Rembrandt. Praha: Odeon, 1966.
5. WEISS, David: Já, Rembrandt (román). Praha: Svoboda, 1990.
6. GLOGER, Gotthold: Muž so zlatou prilbou (román o Rembrandtovi). Košice, 1989.
7. VAN LOON, Henrik Willem: Rembrandt: Jeho život a doba. Bratislava: SPKK, 1958.

85. Barokové maliarstva mimo Itálie: žánrová maľba (Vermeer van Delft)
Literatúra:

1. PIJOAN, José: Dejiny umenia 7.
2. René HUYGNE, René – BINACONI, Piero: Vermeer. Praha: Odeon, 1981.
3. HUIZINGA, Johan: Kultúra Nizozemska v 17. storočí. Bratislava: Europa, 2011.

86. Barokové maliarstva mimo Itálie: španielske maliarstvo (Diego Velázquez).
Literatúra:

1. PIJOAN, José: Dejiny umenia 7.
2. GUDIOL, José: Velázquez. Praha: Odeon, 1978.
3. DE VARGAS, Raquel Medina: El Greco. Praha: Sun, 2010.
4. VESTDIJK, Simon: Piata pečať (román o El Grecovi). Bratislava: SPKN, 1961.

87. Barokové maliarstva mimo Itálie: Slovensko
Literatúra:

1. RUSINA, Ivan a kol.: Barok (Dejiny slovenského výtvarného umenia). Bratislava: SNG, 1998.
2. BALÁŽOVÁ, Barbara – MEDVECKÝ, Jozef – SLIVKA, Dušan: Medzi zemou a nebom: Majstri barokovej fresky na Slovensku. Bratislava : Ústav dejín umenia SAV, 2013.

© Tomáš Surý 2006-2026 Copyrighted Material

3. CORETHOVÁ, Anna: Pietas Austriaca: Fenomén rakouské barokní zbožnosti. Olomouc: Refugiium Velehrad-Roma, 2013.

88. Barokové sochárstvo v Itálii: Gianlorenzo Bernini. Busty, voľná socha, mytológie, fontány, kolonáda na nám. sv. Petra, rímske fontány).
Literatúra:

1. PIJOAN, José: Dejiny umenia 7.
2. BLAŽÍČEK, Oldřich J.: Gianlorenzo Bernini. Praha 1964.
3. MORMANDO, Franco: Bernini: His Life and His Rome. Chicago: University of Chicago Press, 2013.
4. FAGIOLO, Maurizio – CIPRIANI, Angela: Bernini. Florencie: Scala, 1981.
5. DUBY, Georges – DAVAL, Jean-Luc: Sculpture: From Antiquity to the Present Day. Los Angeles: Taschen America, 2013.
6. THIELE, Carmela: Sochařství. Brno: Computer Press, 2004.

89. Francúzska architektúra 17. storočia: Klasicizmus (style classique): kodifikovanie za vlády Ľudovíta XIII. a vrchol za vlády Ľudovíta XIV. Salomon de Brosse, Jacques Lemercier, Louis Le Vau, François Mansart, Julian Hardouin Mansart, André Le Nôtre.
Literatúra:

1. Pijoan
2. BORDONOVE, Georges: Ludvík XIII.: Spravedlivý, král tří mušketýrů. Praha: Brána, 2001.
3. SCHULZ, Uwe: Ludvík XIV. a jeho doba. Praha: Bera, 2008.
4. CRONIN, Vincent: Ludvík XIV.: Král Slunce, velký panovník z rodu Bourbonů. Praha: Brána, 1999.
5. KOVAŘÍK, Jiří: Kardinál Richelieu. Praha: Akcent, 2026.

90. Francúzske maliarstvo 17. storočia: Klasicizmus (style classique): kodifikovanie za vlády Ľudovíta XIII. a vrchol za vlády Ľudovíta XIV. Simon Vouet, Georges de La Tour, Charles Le Brun, Nicolas Poussin, Claude Lorrain.
Literatúra:

1. Pijoan
2. PETROVÁ, Eva: Nicolas Poussin. Praha: Odeon, 1987.
3. POUSSIN, Nicolas: Dopisy a dokumenty. Praha: Arbor vitae, 2002.

© Tomáš Surý 2006-2026 Copyrighted Material

4. KEAZOR, Henry: Nicolas Poussin. Taschen, 2007.

91. Francúzske sochárstvo 17. storočia: Pierre Paul Puget, François Girardon, Charles Antoine Coysevox
Literatúra:

1. Pijoan
2. DUBY, Georges – DAVAL, Jean-Luc: Sculpture: From Antiquity to the Present Day. Los Angeles: Taschen America, 2013.
3. THIELE, Carmela: Sochařství. Brno: Computer Press, 2004.

92. Zátišie 17. a 18. storočia (a ďalších storočí). Východiská, počiatky, zlatý vek v 17. storočí (Nizozemsko, Španielsko, Francúzsko).

Literatúra:

1. WOLF, Norbert: Still Life. Taschen, 2009.
2. LAUDOVÁ, Věra: Zátiší. Praha: Odeon, 1983.
3. SCHAPIRO, Meyer: Jablka Cézannova, esej o významu zátiší. In: SCHAPIRO, Meyer: Dílo a styl. Praha: Argo, 2006, s. 193-223.

93. Anglické umenie 17. storočia: Inigo Jones, Sir Christopher Wren, Anthony van Dyck.
Literatúra:

1. TINNISWOOD, Adrian: His Invention So Fertile: A Life of Christopher Wren. Oxford: Oxford University Press, 2001.
2. ACKROYD, Peter: Albion: Kořeny anglické imaginace. Praha: BB art, 2004.
3. Pijoan

94. Úvod do problematiky umenia 18. storočia: filozofické smery, osvietestvo, slobodomurárstvo a tzv. gavalierske cesty do Itálie (grand tour)
Literatúra k téme „myšlienkové trendy 18. storočia“:

1. Pijoan č. 8
2. ROUSSEAU, Jean-Jacques: O spoločenskej zmluve. Bratislava: Kalligram, 2010.

© Tomáš Surý 2006-2026 Copyrighted Material

3. ROUSSEAU, Jean-Jacques: Emil alebo O výchove. Bratislava: Slovenský spisovateľ,
4. HANZAL, Josef: Od baroka k romantizmu. Praha: Academia, 1987.

Literatúra k téme „slobodomurárstvo“:

1. MACNAULTY, W. Kirk.: Svobodné zednářství: Symboly, tajemství, význam. Praha: Knižní klub, 2007.
2. BOUCHER, Jules: Zednářská symbolika. Praha: Trigon, 1998.
3. HRADSKÁ, Katarína: Slobodomurárske lóže v Bratislave. Bratislava: Marenčin PT, 2005.
4. HAUBELT, Josef: Wolfgang Amadeus Mozart v jasu svobodného zednářství. Praha: Slávy dcera, 2006.
5. WEBER, John: Ztracený symbol: Ilustrovaný průvodce. Praha: Plejáda, 2010.

Literatúra k téme „grand tour“:

1. PUTNA, Martin C.: Řecké nebe nad námi aneb Antický košík: Studie k druhému životu antiky v evropské kultuře. Praha: Academia, 2006.
2. NECHUTOVÁ, Jana (ed.): Druhý život antického mýtu. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2004.
3. GOETHE, Johann Wolfgang: Cesta po Taliansku. Bratislava: Práca, 1950 = Cesta do Talianska. Bratislava: Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov, 2017.
4. SAFRANSKI, Rüdiger: Goethe: Umělecké dílo života. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2022.
5. RUSINA, Ivan – ŽÁRY, Juraj: Básnikova Itália: Cestopisy Jána Kollára. Bratislava: Slovart, 2024.

95. Francúzske maliarstvo 18. storočia: galantný sloh (Jean-Antoine Watteau), rokoko a budoárový sloh (François Boucher, Jean-Honoré Fragonard).
Literatúra:

1. Pijoan č. 8
2. BROOKNEROVÁ, Anita: Antoine Watteau. Praha: Odeon, 1969

© Tomáš Surý 2006-2026 Copyrighted Material

96. Francúzske maliarstvo 18. storočia: zátišie a žánrová maľba (Jean Baptiste-Siméon Chardin).

Literatúra:

1. Pijoan č. 8
2. ROSENBERG, Pierre: Chardin. Yale University Press, 2000.
3. WOLF, Norbert: Still Life. Taschen, 2009.
4. LAUDOVÁ, Věra: Zátiší. Praha: Odeon, 1983.

97. Francúzska architektúra 18. storočia: Jacques-Germain Soufflot. Klasicizmus, Neoklasicizmus v Európe verzus style classique 18. storočia.
Literatúra:

1. Pijoan
2. TOMAN, Rolf (edit.): Neoclassicism and Romanticism. Cologne: Könemann, 2000.
3. KUHN, I. (edit.): Klasicistická architektúra na Slovensku. Bratislava: Tvar, 1955.
4. VACULÍK, Karol: Umenie 19. storočia na Slovensku. Bratislava: Tvar, 1952.
5. PETROVÁ-PLESKOTOVÁ, Anna: Maliarstvo 18. storočia na Slovensku. Bratislava: Veda, 1983.

98. Francúzske sochárstvo 18. storočia: Antoine Coysevox, Francois Girardon, Guillaume Coustou Starší

Literatúra:

1. Pijoan
2. TOMAN, Rolf (edit.): Neoclassicism and Romanticism. Cologne: Könemann, 2000.
3. DUBY, Georges – DAVAL, Jean-Luc: Sculpture: From Antiquity to the Present Day. Los Angeles: Taschen America, 2013.
4. THIELE, Carmela: Sochařství. Brno: Computer Press, 2004.

99. Anglické maliarstvo 18. storočia: William Hogarth, Sir Joshua Reynolds, Thomas

© Tomáš Surý 2006-2026 Copyrighted Material

Gainsborough, Joseph Wright of Derby, John Constable
Literatúra:

1. Pijoan
2. TOMAN, Rolf (edit.): Neoclassicism and Romanticism. Cologne: Könemann, 2000.
3. WATKINSON, Raymond: Hogarth. Bratislava: SVKL, 1959.
4. ACKROYD, Peter: Albion: Kořeny anglické imaginace. Praha: BB art, 2004.

100. Talianske maliarstvo 18. storočia: veľká tradícia iluzívnej fresky a náboženskej maľby (Giovanni Battista Tiepolo a jeho dielňa), umenie benátskej veduty (Giovanni Antonio Canal zvaný Canaletto, Francesco Lazzaro Guardi, Bernardo Bellotto, Pietro Longhi, Giovanni Paolo Panini, Giovanni Battista Piranesi).
Literatúra:

1. Pijoan č.
2. TOMAN, Rolf (edit.): Neoclassicism and Romanticism. Cologne: Könemann, 2000.
3. PIOVENE, Guido – PALLUCCHIONIOVÁ, Anna: Giambattista Tiepolo. Praha: Odeon, 1987

101. Ruské umenie 18. storočia: zmena paradigmy v Rusku z „východného“ na „západný“ model. Talianski umelci v Rusku. Vplyv osvieteneckej francúzskej kultúry 18. storočia na vývoj ruského umenia 18. a 19. storočia.
Literatúra:

1. Pijoan
2. Dejiny ruského umenie: Od začiatkov po súčasnosť. Bratislava: Pallas, 1977.
3. FIGES, Orlando: Natašin tanec: Kultúrne dejiny Ruska. Bratislava: Premedia, 2020.

102. Architektúra 18. storočia na Slovensku a v strednej Európe: rokoko a neoklasicizmus.
Literatúra

1. KONEČNÝ, Michal a kol.: Vitruvius Moravicus: Neoklasicistní aristokratická

© Tomáš Surý 2006-2026 Copyrighted Material

architektura na Moravě a ve Slezsku po roce 1800. Praha: Národní památkový ústav, 2015.
2. ŠÁŠKY, Ladislav: Bratislavské rokoko. Bratislava: Tatran, 1982.
3. KUHN, I. (edit.): Klasicistická architektúra na Slovensku. Bratislava: Tvar, 1955.

103. Maliarstvo 18. storočia na Slovensku

Literatúra:

1. PETROVÁ-PLESKOTOVÁ, Anna: Maliarstvo 18 storočia na Slovenku. Bratislava: Veda, 1983.
2. BALÁŽOVÁ, Barbora – MEDVECKÝ, Jozef: Medzi zemou a nebom: Majstri barokovej fresky na Slovensku. Bratislava: SHA, 2009.
3. UČNÍKOVÁ, Danuta: Historický portrét na Slovensku. Martin: Osveta, 1980.

104. Sochárstvo 18. storočia na Slovensku: Georg Raffael Donner, Ľudovít Gode, Franz Xaver Messerschmidt.

Literatúra:

1. KOSTKA, Juraj a kol.: Život a dielo J. R. Donnera: Donner a jeho okruh na Slovensku, Bratislava 1954, s. 9–46.
2. MALÍKOVÁ, Mária: Juraj Rafael Donner a Bratislava, Bratislava 1993, s. 11–64.

© Tomáš Surý 2006-2026 Copyrighted Material

© Tomáš Surý 2006-2026 Copyrighted Material Dejiny umenia 3+4 | 35

© Tomáš Surý 2006-2026 Copyrighted Material Dejiny umenia 3+4 | 36

Na ceste k vrcholom...

Copyrighted Material: © doc. PhDr. Tomáš Surý, ArtD. 2006-2026
(predmet vyučujem od 2010/2011)

aktualizované 21. 9. 2026